

PROSESSBESKRIVELSE

Kandidat: 6155

BOP3103

Bacheloroppgave

Homborsund fyr

«De tomme bygningene og kystkulturens verdiskapning i Norge»

Prosjekt- og Prosessbeskrivelse

Høyskolen Kristiania

Vår 2020

Denne oppgaven er gjennomført som en del av utdannelsen ved Høyskolen Kristiania. Høyskolen er ikke ansvarlig for oppgavens metoder, resultater, konklusjoner eller anbefalinger

Forord

Da sitter jeg her. Litt molefonken fordi 3 år på skole snart er ved veis ende og jeg ikke riktig kommer på de rette ordene å skrive i et forord.

Men, for en reise det har vært. Jeg har ledd, jeg har grått, jeg har vært irritert, nysgjerrig, lærevillig, stolt, skuffa og helt utslitt, men for det meste takknemlig. Takknemlig for å kunne studere det jeg liker best i livet og for at jeg har blitt kjent med en gruppe kvalitetsfolk av den sjeldne typen. Lærere som sitter med enorme kunnskaper og omsorg for studentene sine. Jeremy Williams, du er læreren alle burde ha i livet sitt. Så mye engasjement, medfølelse og mengder med kunnskap som finnes i den mannen er imponerende. Du er en stor inspirasjonskilde som har gjort denne reisen til det bedre.

Jeg skriver også dette forordet med en ørliten skvett uro og en god dose engstelighet. Hypokonderen i meg kom sakte men sikkert frem mellom utallige skriverier i media og reportasjer på TV om Covid-19 som har herjet rundt. Dette viruset har ikke gjort det lettere å skru på kreativiteten og ståpåviljen de siste månedene. Det har gjort meg til et mentalt kaos.

Ingebjørg Hagesæther Myklebust. Takk for at vi første skoledag ikke hadde noen andre å snakke med enn hverandre. Du er min største inspirasjon, mitt idol og min Achicadguru. Takk for sene kvelder på skolen, med tastaturet i den ene hånden og en halvkald Subway i den andre. En stor takk går også til min familie som har holdt ut med meg de siste månedene. Det er nok ingen lek å være mamma og pappa til en stressa sørlending (Æ blei så sur at æ næsten sa ifra).

Til slutt, Trine Rosenberg. Tusen takk. En veileder som forstår seg på ditt prosjekt og som heier på deg i en tid som for mange har vært vanskelig skal man lete lenge etter. En bedre veileder kunne jeg ikke hatt, som sitter med enorme kunnskaper om faget og et engasjement som smitter over på enn selv. Takk for gode telefonsamtaler og veiledninger. Jeg har lært utrolig mye av deg som jeg vil ta med meg for resten av livet.

Grimstad 10.juni 2020

Sammendrag

Dette prosjektet tar for seg et lite fyrsamfunn som befinner seg mellom sørlandsbyene Grimstad og Lillesand. Prosjektet har et stort konseptuelt fokus der tomme sørlandsbygg langs kysten står i fokus. Her kommer spørsmål om hvordan man kan ivareta og gjøre slike steder mer anvendelig for mennesker selv utenom sesong. Det er lagt stor vekt på å bevare bygg uten å ødelegge særegenheten eller det autentiske ved kystbebyggelsen.

Om sommeren yrer det av liv, glade mennesker og måkeskrik på Homborsund fyr. Når høststormene trer inn og skyene legger seg over havet, blir det stille. Mennesker trekker seg tilbake isteden for å treffe naturens harde sider. I likhet med mange andre bygninger er ikke Homborsund fyr alene om dette.

Konseptet «Horisont» omhandler hvilke tiltak som må gjøres for å få mennesker til å bli engasjerte, nysjerrighetsskapende og lærevillige ovenfor kysten og byggene rundt. Hva må områder eller bygg inneholde for at mennesker vil besøke stedene? Homborsund fyr inneholder i denne oppgaven mer enn en fyrlykt fra 1879, det inneholder alt fra sovesmuligheter, restaurant, et eget opplæringskjøkken, museum for læring, aktiviteter rundt fyret og et eget glasskammer som gir deg mulighet til å være tett på naturen selv i de største stormene.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	7
1.1 Bakgrunn for prosjektet	7
1.2 Formålet med prosjektet	8
1.3 Brukergruppe	9
1.4 Problemstilling.....	9
2.0 Avgrensninger	9
3.0 Teori	10
3.1 Kystkultur og losvirkosomhet.....	10
3.2 Bevaring av bygninger og den sørlandske kystbebyggelsen	11
4.0 Metodebruk og datainnsamling	12
4.1 Befaring	12
4.2 Intervju.....	13
4.3 Research.....	13
5.0 Kreativ prosess	13
5.1 Tankekart	13
5.2 Hva-om.....	13
5.3 Skissefasen	14
6.0 Konseptbeskrivelse	14
7.0 Redegjørelse for interiørfaglige valg	14
7.1 Utforming.....	14
7.2 Fargebruk	15
7.3 Materialer og overflater.....	15
7.4 Kunstig og naturlig lys.....	15
7.5 Glasskammer.....	16
7.6 Kjøkken	16
7.7 Restaurant.....	17
7.8 Museet.....	17
7.9 Overnatting	18
7.10 Sikkerhet.....	18
8.0 Universell utforming	18
9.0 Bærekraft	19

10.0 Konklusjon	19
11.0 Litteraturliste	21
VEDLEGG 1: Bilder fra befari	22
VEDLEGG 2: Subjektiv tolkning av fyret	23
VEDLEGG 3: Intervju	24
VEDLEGG 4: Tankekart	25
VEDLEGG 5: Hva om metoden	26
VEDLEGG 6: skisser	30
VEDLEGG 7: fremdriftsplan	32

1.0 Innledning

Midt i havgapet mellom de to sørlandsbyene Grimstad og Lillesand finner man Homborsund fyr. Et fyr med lang historie innen sjøfart og losvirksomhet, hvor det om sommeren yrer av mennesker og liv, måkeskrik, latter og duften av havet. Når vinteren derimot nærmer seg og sommerturister trekker seg tilbake, blir fyret stående tomt, på lik linje med mange andre husstander langs kysten. Hvordan kan man med dette innhente en form for nytteverdi i kystkulturen ved å forvalte og gjøre den interessant til og med utenom sesong?

1.1 Bakgrunn for prosjektet

Dette prosjektet er noe som ligger hjertet mitt nært. Som Grimstadjente har jeg alltid hatt et engasjement for kysten og dens kultur, samt menneskene rundt den. Mennesker som i alle år har jobbet og stått på for at farvannet langs kysten skulle være trygt. Hva ville Norge vært uten losvirksomheten? Uten fyrene? Uten kystkulturen? Hva står vi da igjen med? Tomme hus som blir glemt og råtner bort? Det å se gamle bygninger bli glemt, som egentlig fortjener å bli brukt, er noe jeg vil arbeide med. Gjøre stedene mer attraktive og få folk til å ville besøke dem. Samt gi dem en nytteverdi som engasjerer og som skaper nysgjerrighet.

Vi er i en tid der bærekraft står sterkt i fokus. Dette handler i bunn og grunn at mennesket i dag og i fremtiden skal ha det bra. Hvordan kan man gjøre steder bedre for folk flest? Handler det om tilstedeværelse? Handler det om å finne ro eller hvile? Handler det om å føle seg inkludert? Hvordan kan bygninger og steder bidra til dette? Og hvordan kan man da forvalte kystkulturen for å gi den en verdi?

For å få en tilnærming til dette har jeg valgt det lille fyrsamfunnet utenfor Homborsund til min besvarelse. Her skal jeg komme med forslag til hvordan fyret kan brukes for å tilegne seg en verdi og tiltrekke mennesker selv utenom sesong.

Homborsund Fyr ble bygget i 1879 (Frøstrup 2009, 307) og har vært et landemerke for sjøfarende i lang tid. Fyret befinner seg mellom de to sørlandsbyene Grimstad og Lillesand og som sørlending selv var dette et opplagt valg da jeg selv har tilbrakt netter på fyret i mine tidligere år. La Homborsund fyr gå foran for å vise hvilke tiltak som kan gjøres for at tomme bebyggelser skal skinne igjen.

1.2 Formålet med prosjektet

Formålet med prosjektet skal resultere i at mennesker vil tiltrekkes steder man ellers ikke ville tiltrekkes, selv når det er vinter og kaldt. Mennesker skal kunne finne en ro i et ellers travelt og forventningsfullt samfunn. Et sted der mennesker skal ha det fint, utvide sin horisont for både kystkulturen og byggene rundt den samt se kjærligheten som ligger bak.

Det skal skape en nysgjerrighet og et engasjement blant mennesker. Opplyse om viktige temaer som bærekraft og matressurser fra havet, det å ivareta bygninger og se nytten av dem, og hvordan man kan danne steder for å tilegne seg ulike kunnskaper, som losvirksomhetens historie og kystkulturen. Kulturen i Norge og vel som i andre land, i en kontinuerlig endringsprosess. Hva vi velger å indentifisere oss med fra fortiden, gjenspeiles i hvilke historier vi velger å fortelle. Er det ikke slik ulike kulturer opprettholdes? At vi forteller historiene våre videre? Uten historier fra vårt eget opphav og forfedre, ville det da vært en kultur i det hele tatt? Ved å fortelle disse historiene videre og skape nysgjerrighet vil det, hypotetisk sett, bidra til å opprettholde kystkulturen i Norge. Det er en kultur med mye innhold som har hatt stor betydning for Norge som nasjon. Med sjøveien som hovedtransportsåre, fiske som var og er en stor næring, og norske skip som har vært en stor aktør på verdens hav.

1.3 Brukergruppe

Meningen bak fyret og konseptet rundt er at så mange som mulig skal kunne bruke plassen og ha nytte av den på ulike vis. Fra nysgjerrige skoleklasser på jakt etter historie og livet ved havet, til en forventningsfull forfatter i gang med boklansering. Skal enn ha en rolig helg med gode matopplevelser eller en dagstur for å innhente dagens fangst? Plassen skal kunne tiltrekke alle og enhver også større arrangementer som bryllup eller konferanser. Dette er også et ypperlig sted å ha konferansedager med jobben om man er på jakt etter noe utenom det vanlige i jobbhverdagen. Det skal tilrettelegges for universell utforming. Svaksynte, rullestolbrukere, barnevogner eller mennesker med generell bevegelseshemming skal kunne benytte seg av fyret på lik linje med alle andre.

1.4 Problemstilling

Hvordan kan man innhente en form for nytteverdi i tomme bygninger langs sørlandskysten?

- Hvordan kan man gjøre et slikt sted mer attraktivt og anvendelig selv utenom sommersesong?
- Hvordan bevarer man særegenheten uten å ødelegge?
- Kan man med dette da gi mer kunnskap om kystkulturen?

2.0 Avgrensninger

For at oppgaven ikke skal bli for omfattende er det viktig med avgrensninger. Noen bygninger vil heller ikke tegnes opp, men ha en gitt idé om hva de kunne inneholdt. Mange ideer vil også bli nevnt, men ikke utført ordentlig i oppgaven. I tillegg er det mange faktorer som kloakkanlegg, ferge frem og tilbake til fyret som må antas kan fikses av utenforstående og at dette allerede er ordnet. Begge naustene og et uthus blir forøvrig ikke en del av selve tegningene. For å svare på problemstillingen er det ikke nødvendig å utfylle hele bygget i detalj. Mye vil ha en konseptuell tilnærming, som for eksempel

uteområder. Ventilasjonsanlegg samt eklektiske føringer og rør vil heller ikke i denne oppgaven bli tatt hensyn til.

3.0 Teori

3.1 Kystkultur og losvirksomhet

Kystkulturen har en lang og spennende historie bak seg. Mennesker har levd rundt denne kysten i flere århundre og dannet sine verdier og levesett. Den er både verdifull og fin, like mye som hard og brutal.

Man kan finne losvirksomhet så langt tilbake som på 1200-tallet, men likevel ble det ikke et organisert losvesen før i 1720, da Gabriel Christiansen fikk aksept til å starte et. Losyrket gikk ofte i arv, hvor sønn tok over når far i huset ikke lenger hadde kapasitet. Det ble i generasjoner lært bort farvannskunnskaper som ble ervervet gjennom egne erfaringer. Losene var også ansvarlig for egen inntekt og levde av enkeltmannsforetak. Da losarbeidet var statlig eid med regler og gebyrer, handlet alt om å kapre skipene som skulle inn til havn først. Det var hard konkurranse blant virksomhetene. Slik forble det helt frem til slutten av 1800-tallet hvor Færderlosenes forening ble opprettet. Denne foreningen skulle mykne ut konkurranselosingen og innføre losing til en felles kasse som ble likt fordelt. (Kystverket 2009). I dag finnes det 270 sysselsatte i losvirksomheten.

«Å reise landevei mellom sørlandsbyene på 1800-tallet var slett ingen spøk. Veiene er forferdelige, ja enkelte steder nærmest ufremkommelige» Skriver Edvard Gustav Følsch i sin reisebeskrivelse. (Rønnevig 2012, 9) Dermed var det sjøveien som på denne tiden var hovedtrafikkåren, i dag er det E18. Kysten var et viktig handelssted der det ble fraktet tømmer, is og fisk som var viktige ressurser for Norge. Seilskutene kom langveisfra og var avhengig av trygge farvann.

Farvannet hadde en stor etterspørsel av å kunne gjøre det tryggere for reisende. Da klimaet langs kysten vår er preget av to faktorer: mye vind og høy nedbør, (Ryvarden 2006, 48) var det ekstra viktig å passe på at farvannet forble trygt. På begynnelsen av 1800-tallet ble det bygget over 100 bemannede fyrstasjoner landet over, og det i en

periode på bare 40 år. Her ble fyr bygd i mer massive materialer enn det som før ble tatt i bruk. Betong og sement, og generelt mer robuste materialer, som gjorde byggene tryggere selv ut i større farvann med de mest værutsatte plassene. I 1897 kunne det første elektriske fyret bli tatt i bruk og derfra gikk det oppover for utvikling av mer automatiserte fyranlegg. Som et resultat av den teknologiske utviklingen, kom også utfordringer. I 2006 ble det siste fyret i landet avbemannet, og flere av fyrene ble stående tomme. (Kystverket, 2009). Mennesker mistet i denne perioden arbeidsplasser og ble stående arbeidsløse.

Kystverket gjør i dag en god jobb for å opprettholde mange av fyrene, men likevel er det ikke godt nok. Fyrene blir stående tomme. Mange også om sommeren da det egentlig burde vært fullt av mennesker som besøker plassene.

3.2 Bevaring av bygninger og den sørlandske kystbebyggelsen

Sørlandet er ofte kjent som landsdelen med de hvite sørlandshusa. Der Lillesand blant annet er kalt den hvite by. (Rønnevig 2018, 294). Mellom holmer og skjær finnes det en kystbebyggelse med lang historie. På slutten av 1800-tallet dukket det opp hvite

husvegger på Sørlandet. Da ofte på den eller de veggene som vendte ut mot gatene eller de man kunne se fra sjøen. Blyhvitt var på denne tiden veldig kostbart og også giftig. Veggene som skulde seg fra offentligheten ble ofte malt i engelsk rødt eller oker. (Rønnevig 2018, 294). Det gav status å ha hvite vegger, da disse ikke bare var kostbare, men også vanskelig å anskaffe. I 1860 derimot, kom sinkhvitt i produksjon, denne var langt lettere å få tak i samt en billigere sort enn blymalingen. Herfra spredte hvitfargen seg fra hus til hus, der alle vegger nå kunne males i den hvite fargen.

Det finnes mange ulike grunner for å bevare et gammelt og historisk hus. Alt fra undervisning, økonomi, historie, miljøvern eller helse, men for mange er det også det å vise respekt for det gamle og gode handverket og slitet ved å vedlikeholde og bygge bygningene uten de maskinene vi i dag har. (Rønnevig 2018, 245). Mange av husene

på Sørlandet er godt tatt vare på, med solide materialer, god maling og et grundig arbeid skal det mye til før de forfaller. Likevel finner vi tomme hus som fortsatt trenger vedlikehold og kjærlighet. «Det har blitt hevdet at å rive gamle hus, eller la dem langsomt gå til grunne, er som å fjerne sider av historiebøkene» skriver tidligere kulturminister Åse Kleveland i boka «Gamle hus» skrevet av Else Rønnevig. Videre skriver hun «Desto viktigere er det i dag å formidle initiativ og kunnskap om hvordan gamle hus kan bevares og brukes på egne premisser.» (Rønnevig 2012, 5). Denne kulturarven må vedlikeholdes, vernes og anskueliggjøres. «Slik kan man skape glede for den enkelte bruker – og for en hel nasjon, som gjennom slik innsats får beholde en viktig del av sin kulturarv.» (Rønnevig 2012, 5)

4.0 Metodebruk og datainnsamling

For at prosjektet skal kunne appellere til kunden og de som vil bruke det er det viktig å få relevant informasjon og kunnskap. Derfor er det foretatt ulike metoder for datainnsamling, deriblant befaring, intervju og research.

4.1 Befaring

For å få en virkelighetsoppfattelse av plassen og byggene ble det foretatt en befaring. Her ble det tatt bilder (se vedlegg 1), oppmålinger og gjort opp ulike tanker om bygget. Fyret ble besøkt to ganger, hvor enn ikke bare fikk være vitne til det blikkstilte vannet med vårsol og nydelig temperatur, men også den ulende vinterstormen som virkelig får deg til å kjenne at du lever.

Førstnevnte bestod av en overnatting på fyret i begynnelsen av mars, hvor sistnevnte var en kald vinterdag i januar. I vedlegg 2 er det skrevet en subjektiv tolkning av fyret under fykende vind og høye bølger. Det var viktig å se fyret i ulike værtyper, slik at man kunne bygge videre på konseptet som det hele spiller på.

4.2 Intervju

For å samle inn relevant informasjon vil det bli foretatt et kvalitativt intervju med en typisk patriot langs kysten. Hva synes han/hun om at det bygges og rehabiliteres langs kysten og at fyret endres på? (se vedlegg 3)

4.3 Research

Research og historisk lesing av plassen og kystkulturen vil også bidra til å innhente data og nødvendig informasjon om plassen. På kystverket sine sider er det funnet mye relevant informasjon som vil bli tatt med videre. Samtidig har Else Rønnevig også kjent som Sprossa mange gode bøker og egen nettside som brukes til å tilegne mer kunnskap om det å ta vare på eldre bygninger og rehabilitering av disse.

5.0 Kreativ prosess

For kreativ prosess og idéutvikling vil det bli laget et tankekart og hva-om metoden vil bli brukt. Disse metodene kan bidra til at man kommer dypere i oppgaven og gir mulighet for å se hvilke avgrensinger som burde tas. Skissefasen er også her et viktig moment for utviklingen av prosjektet.

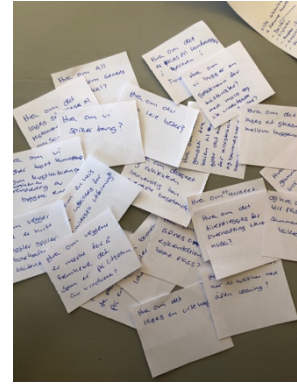
5.1 Tankekart

Tidlig i prosessen ble det laget et tankekart. Her skrev man ned alt enn tenkte på ved å skrive Homborsund fyr i midten. Utifra dette ble det skrevet hovedord som tilgjengelighet, kunnskap, kultur, spisemuligheter og overnatting (Se vedlegg 4). Ved å skrive ned alt enn tenkte på rundt disse, kom det opp mange spennende ideer. Ikke bare ideer man allerede hadde sett for meg, men også nye ideer som kunne spilles videre på og videreutvikles.

5.2 Hva-om

Ved å skrive ulike ideer på post it lapper, som for eksempel «hva om det bygges en gjestehavn for båtturister?» eller «hva om en gammel ferge blir satt i bruk?», fikk enn

et dypere innblikk i hva stedet kan inneholde og hvilke tiltak som må gjøres. Samtidig bidro dette til å hjelpe med hvilke avgrensinger som måtte tas. I vedlegg 5 er det blitt utdypet nærmere på hva-om scenarioene og hva tankene rundt hver og en av dem kan være. På denne måten hjalp dette med å sortere tanker og ideer og å få dem ned svart på hvitt.

5.3 Skissefasen

Skisseprosessen bestod av mye prøving og feiling, slik at man til slutt kunne komme opp med de beste ideene til et sluttprodukt. Overnattingen på fyret bidro til at skisseprosessen ble bearbeidet på best mulig måte. Ved at man var der over en lengre periode bidro dette til at tankene og skissene rundt stedet ble videreutviklet og nøye gjennomtenkt. (Se vedlegg 6)

6.0 Konseptbeskrivelse

Mennesker skal kunne utvide sin horisont for kystkulturen, tomme bygninger og alt arbeidet som ligger bak. Se kjærligheten i den sørlandske kystbebyggelsen selv når det stormer som mest og vannet ikke ligger blikkstilte. I sørlandsk stil med tregulv og hvitmalte vegger, egen restaurant, læringskjøkken, museum og arrangementer vil Homborsund fyr og vel så mange andre bygninger bli attraktive selv utenom sesong. Mennesker vil kunne ta på seg anorakken, støvlene og trekke en god lue over hodet for å trosse været og oppleve det på nært hold. Skoleklasser, enkeltpersoner, eldre, demente, funksjonsfriske eller ikke skal alle kunne ta del i naturkreftene som fyrvoktere, losmenn og sjømenn trosset i sin tid med minimale ressurser. Det skal bli et sted mennesker føler seg vel. Et sted der læring, ettertanke og fremtidsrettet fokus står høyt og som vil opplyse mennesker om hvor viktig kultur og bebyggelse i denne verdenen er.

7.0 Redegjørelse for interiørfaglige valg

7.1 Utforming

Da bygget skulle utformes var det viktig å ikke ødelegge særegenheten og det autentiske ved fyret. Skulle det gjøres drastiske tiltak måtte disse være reversible, slik

at om det en gang skulle gå tilbake til slik det var, skulle dette være en enkel prosess som ikke ødelegger. Som en kontrast til de eksisterende fredede bygningene prosjekteres det et glasskammer som strekker seg fra fyrvokterboligen til assistentboligen. Denne er laget av glass som kan fjernes i ettertid om det skulle være nødvendig, samtidig må den være robust nok til å tåle hardt vær og store stormer.

7.2 Fargebruk

Fargebruk er på dette prosjektet tenkt at skal være så nøytral som mulig. Med inspirasjon fra den sørlandske stilen, med hvite lyse vegger og treverk. Ved å bruke NCS S0500-N vil ikke dette skape distraksjoner fra alt som foregår utenfor, men heller styrke det innvendige med å få inn naturen gjennom vinduene og at det er den som setter fargene. De vil likevel inneholde blåtoner og treverk.

7.3 Materialer og overflater

Treverk går mye igjen i prosjektet, og dette mye fordi treverk er et såpass sympatisk materiale som gir godt inn klima. «Naturen gir oss inspirasjon, derfor er det en viktig grunn for oss å bevare den, og dette gjør vi best ved å søke harmoni med den...» (Holmebakk 2000, 28) I og med at fyret består av betong og robuste materialer, kan treverket bidra med å mykne det hele opp når det stormer som mest og man trenger å søke ly og føle seg trygg. I tillegg har treverket med seg historie. Eik ble mye brukt på Sørlandet, og da til båtproduksjon. Både i Grimstad og Lillesand, men spesielt i Arendal ble store skip bygd i eik fordi byene forsynte båtbyggerne med treverk som vokste i nærområdet. I fyret er det et nydelig gammelt tregulv, som skal tas vare på.

7.4 Kunstig og naturlig lys

«Lys og farger er uløselig forbundet med hverandre. Uten lys finnes ingen farger» (Klingenberg 2015, 262). Her beskriver Klingenberg viktigheten av belysning og hvilken kraft den har. Fyret består av store vinduer der det naturlige lyset bidrar til en autentisk og rolig stemning i fyret. Det naturlige lyset når også godt inn i fyrvokterboligens kjeller og danner en stemning utenom det vanlige. De hvite veggene reflekterer lyset og danner et lyst og lett uttrykk.

På toalett og WC er taket felt ned for integrerte downlights, der man i restaurant og opplæringskjøkken finner spotteskiner. I kjøkken og oppvask finnes det industribelysning for å gi nok lys til de som arbeider. Stemningsbelysning kommer i form av Northern sine Birdy lamper på soverom og Dahl lampen fra samme merke i trappeganger. I gangsoner finner man Northern sine Over me lamper, der man i glasskammeret finner mange små lyspærer i form av dråper for å skape en genuin stemning.

7.5 Glasskammer

Glasskammeret som strekker seg fra fyrvokterboligen til assistentboligen gjør det mulig for besøkende å nyte naturen innenfra. Selv når det stormer utenfor og naturkrefter trer frem, vil besøkende få naturen tett på. Glasskammeret er utstyrt med en funksjon som gjør det mulig å åpne glasstaket. I tillegg finner man fire rømningsveier som også kan holdes åpne om sommeren når det blir varmt i glasskammeret. Det finnes også solskjerming hvor både tak og vegger kan dekket til. I boken Interior Design Illustrated forklares det hvordan vindusoverflater slipper inn både lys og luft og sørger for utsyn til naturen. (Ching 2012, 30). Med dette vil naturen nå inn i bygget og skape en atmosfære utenom det vanlige. Med brede eikebord som gulv vil uttrykket til glasskammeret bli lunt og lyst selv på mørke dager.

7.6 Kjøkken

Det finnes ulike kjøkkenseksjoner på fyret. I 1. etasje finner man et opplæringskjøkken, grovkjøkken og et eget oppvaskrom for å opprettholde ren og uren sone. I grovkjøkkenet finner vi også lager og frys, samt varelevering. Disse rommene blir levert av storkjøkkenleverandør. I opplæringskjøkkenet finnes tre kjøkkenbenker der besøkende kan få kurs i matlaging. Disse er laget av massivtre med en rustfri stålplate på toppen for lettere rengjøring, da mye av maten som lages

vil være sjømat. På gulv legges sklisikker vinyl for enkel rengjøring. 2.etasje er utstyrt med et anretningskjøkken med eget lager og frys, samt egen oppvaskdel. For å knytte alle seksjonene sammen og for å gjøre arbeidet lettere, er det også installert en matheis for å lett kunne sende mat og råvarer mellom de to etasjene

7.7 Restaurant

Restauranten finner sted i 2.etasje fyrvokterbolig. Dette er ikke en restaurant som skal ta inn så mange som mulig, men en restaurant hvor mennesker kan lære å kjenne mat og ressurser og bidra til å fremme fremtidens matvaner. Her finner man originalt tregulv, lyse hvite vegger med et møblement i eik levert av &Tradition. Med god utsikt over havet, bilder på vegger samt en fiskestim fra Wall-it for akustikkens skyld, bidrar dette til en god plass å nyte kortreist og lokal mat.

7.8 Museet

I museet legges brede eikebord på gulv, hvite lyse vegger med lett innredning. Her skal det være mulig å forandre på inventar da dette rommet kan brukes til mye. I enden av rommet er det en prosjektor og et lerret, bildeutstilling på langvegg og glassmontere til ulike detaljer rundt kysten og det den bar med seg av historie. I taket henges et båtseil, dette for både estetikk og akustikk. Ved prosjektoren plasseres sakkosekker som brukes til ulike foredrag og videosnutter for spesielt skoleklasser eller barnehager.

7.9 Overnatting

I assistentboligen finner man 14 soverom og en sovesal med til sammen 32 soveplasser. 2 av rommene brukes som HC rom og befinner seg i 1. etg. I alle etasjer finnes toaletter og dusj. Et unntak er mulighet for innedusj i uthus. Her blir det laget mulighet for utedusj med utsikt over havet. Rommene er bevart i den samme stilen som de i dag er. Originalt gulv beholdes og vegger males i hvite toner. I taket settes det opp spiler med integrerte downlights. Treverket i taket skal symboliserer kahytten i seilskipene.

7.10 Sikkerhet

For brannsikkerhet er begge bygg utstyrt med brannstiger, samt brannslukningsapparat og brannteppe. Det er også flere mulige utganger i byggene som gjør det lett å komme seg ut om brann skulle oppstå.

8.0 Universell utforming

«Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming» (Byggforsk, 2007).

Universell utforming er viktig. Viktig fordi konseptet spiller på et inkluderingsamfunn der alle er velkomne og ikke føler seg utelatt. «Når offentlige plasser skal planlegges og bygges, må de tilrettelegges for alle typer mennesker, både for de funksjonsfriske og de funksjonshemmede.» (Sandberg 1997, 16). For å oppfylle krav til universell utforming er det integrert en heis i fyrvokterboligen. Denne strekker seg fra 1. etasje til 3. etasje hvor besøkende lett kan komme seg rundt i de ulike etasjene. Eventuelle dørkarmer mellom rom vil bli tenkt på. Hovedinngangen finner man i assistentboligen der denne er på bakkenivå som gjør det enkelt å komme seg inn. Dørene her er glassdører utstyrt med synsfelt for svaksynte. Det er også to andre innganger som kan benyttes, der en av dem

leder inn til heisen i fyrvokterboligen. I fyrvokterboligen er det også egen HCWC, dette finner man også i assistentboligen hvor det er tilrettelagt for HC-rom med senger.

Både ferge og båt vil bli utstyrt med ramper som ligger på lik høyde med kaien. Fra kaien til fyret vil det være en gangvei som gjør det lett for mennesker ed nedsatt funksjonsevne å komme seg frem. For svaksynte finnes det lederlinjer på kaien og på gangstien opp til fyret. I og med at det ikke er store høydeforskjeller på øya, vil ikke gangstien bli noe problem å ta i bruk. Denne vil også ha rekkverk om det skulle være nødvendig å bruke dette.

Det er viktig at alle mennesker føler seg inkludert. Dermed skal alle få like muligheter når de ankommer øya. Ingen skal føle seg som en byrde eller at de må benytte andre innganger for å komme seg inn og ut av bygningene. Ingen skal føle at de på noen måte er annerledes fordi de ikke er funksjonsfriske.

9.0 Bærekraft

Ved å gjøre Homborsund fyr om til et sted mennesker vil besøke, vil allerede dette betraktes som bærekraftig tenkning. I tillegg bevarer man et ellers gammelt bygg, i stedet for å rive det ned og bygge nytt. Ved renovering og nytt design vil også Homborsund Fyr bli et sted man føler seg vel, med luftige rom, sympatiske materialer, godt inneklima og mennesker som vil oppleve nye ting. Samtidig vil det være fokus på bevaring av det vi allerede har, ikke bare i form av bygg, men resurser som ligger i havet og som mennesker glemmer vi har. Isteden for å importere treverk langveisfra spares det mye på å bruke lokalt treverk.

10.0 Konklusjon

Det er mange faktorer som spiller inn på hvorfor mange bygninger blir stående tomme, hvorfor det er en mangel på kunnskap rundt kystkulturen og hvorfor det om vinteren blir stille. Disse faktorene kan man også gjøre noe med ved hjelp av ulike tiltak. Å gjøre steder mer anvendelig for folk, gjøre dem interessante og opplyse om dem bidrar allerede her til å oppnå en verdi i byggene, og alt som foregår rundt dem. Kan man med dette da si at man har gitt Sørlandet, kystkulturen og fyrene en nytteverdi som engasjerer? For å svare på

problemstilling er Homborsund fyr et eksempel på hvordan enn kan skape engasjement og verdi rundt kulturen og bebyggelsen. Her finnes det mange andre løsninger også, men med løsningen på Homborsund fyr vil mennesker kunne utvide sin horisont for nasjonen vi alle er så glad i.

11.0 Litteraturliste

Eksisterende pensum

Ching, Francis D.K. og Binggeli, Corky. 2012. Interior Design. 3. utg. Hoboken: John Wiley & Sons, Inc.

Klingenberg, Ellen. 2015. Interiørarkitektur. Spartacus forlag AS.

Veileder for tilgjengelighet til verneverdig bebyggelse i Oslo, utgitt av Oslo kommune

Byantikvaren 2011, *SINTEF Byggforsk kunnskapssystemer og *Asmervik, Sigmund. 2009.

Universell utforming: byer, hus, parker og transport for alle. (lesedato: 3.april)

Egenvalgt pensum

Bøker:

Frøstrup, Johan Christian. Rune Nyland Larsen. 2010. *Skagerrakkysten*. Friluftsførlaget. Arendal.

Holmebakk, Beate. 2000. Treverk. Arkitekturforlaget. Oslo. (383 sider)

Ryvarden, Leif, Per Roger Lauritzen. 2006. *KystNorge*. Gyldendal Norsk forlag AS.

Rønnevig, Else. 2012. *Gamle Hus; inspirasjon og mange gode råd*. Birkeland Trykkeri AS. Lillesand

Rønnevig, Else. 2018. *Hus til Bry; kulturarvens kår i Norge*. Synkron Media AS. Lillesand

Sandberg, Ole Rømer. 1997. Arkitektur og omgivelser. Gyldendal forlag AS. 1.utgave. Oslo (161 sider)

Nettsider:

Kystverket (lesedato: 2.april)

<https://kystverket.no/Kystkultur/Hvordan-Kystverket-ble-Kystverket/Loshistorie/>

Haaland, Anders, Årstein Svihus. Havland. 2009. (lesedato: 2.april)

<http://www.kyst-norge.no/Dokmntr//Havland.pdf>

VEDLEGG 1: Bilder fra befari

VEDLEGG 2: Subjektiv tolkning av fyret

Befaring av bygget; en subjektiv tolkning av opplevelsen og fyret

Det er januar. Luften er klar og kald. Ved brygga ligger taxibåten. En type Buster, stålvariant. Den skal frakte meg ut til Homborsund fyr. Et is-lag strekker seg utover kilen. Det er minst -10. Jeg møter sjefen for fyret, han skal være sjåføren min for dagen og vise meg rundt. Det går fort over fjorden. Måkene flyr uanstrengt over oss. Utenfor holmene og skjæra ser jeg fyret i det fjerne. Det åpne havet gir en frihetsfølelse, du er alene, og borte fra alt press. Jeg kjenner håret flagre godt i vinden. Jeg tar opp kameraet for å ta bilde. Vi nærmer oss fyret. Praktfullt der det står støtt og stødig på en ellers stormfull dag. Jeg hopper i land, trekker pusten og nyter tilstedeværelsen. Fyret som ble bygget i 1871 er litt av et syn. Det er godt tatt vare på, men fraværende av mennesker og liv. Han sier han har fått nøkkelen til fyrtårnet. Det er fantastisk, for en utsikt. Fyrlykten er fra 1879 og bærer preg av godt vedlikehold. Ingen av rommene oppover i fyrtårnet brukes til noe. Det blir stående å ruste. Jeg grubler litt, tar bilder, og går ut. Fyrvokterboligen er nydelig, men nokså tom. Den består av 3 etasjer og henger sammen med fyrtårnet. En lys fin kjeller med bakerovn. Etasjer med høyt under taket. Her kan det inneholde mye spennende og fint. Over til assistentboligen er det forbeholdt soveplasser til besøkende, de står dessverre også tomme. Det er ikke innlagt kloakkanlegg. Dette er noe fyret vil søke om. Jeg nyter tiden her. Det står stille. Det blåser opp endel, men selv dette ødelegger ikke oppholdet. Det er fint å se de ulike værtypene fyret tar innover seg. Begge uthusene står tomt. Samt nausta nede ved bryggene. Her er det mye potensiale. Det er nesten litt vondt å forlate plassen. Men vi må sette kursen hjemover før det blåser opp. Idé vi kjører ut av moloen kikker jeg meg tilbake til fyret. Ser fremover og smiler. Taxibåten speeder på og fyret forsvinner i horisonten.

VEDLEGG 3: Intervju

Intervjuobjektet forblir anonymt

Hvor gammel er du?

- 50 år

Har du noen tilknytning til Sørlandet og kysten?

- Jeg er født og oppvokst her i byen (Grimstad), siden jeg er det har kysten blitt en del av meg. Foreldrene mine har alltid hatt båt. Alle mine sommre er i båt. Og nå som jeg er eldre har jeg egen båt som jeg ferierer i om sommeren, man kan ikke bo her uten å ha båt.

Kjenner du til Homborsund fyr

- Jeg har gått en del turer ved kalvehageneset, og da har jeg jo stått å sett på Homborsund fyr, også har jeg vært der en gang. Og det var om sommeren. Ellers sp har jeg kjørt forbi med båt. Jeg vet at kystlaget drifter det om sommeren.

Er det noen grunn for at du ikke har vært på Homborsund fyr flere ganger? Og hvorfor bare om sommeren?

- Nei for jeg har trodd at det ikke var så godt tilgjengelig for allmennheten. Er det ikke et hus med et par sengeplasser da? Nå vet jeg det er en taxibåt som kjører ut der, den har begynt det siste året. Så det kan hende jeg hadde reist ut nå, men jeg synes det er litt lite der. Bare gå ut å besøke, hva skal an liksom gjøre der? Det er bare et hus. Det er ikke noe som skiller seg ut.

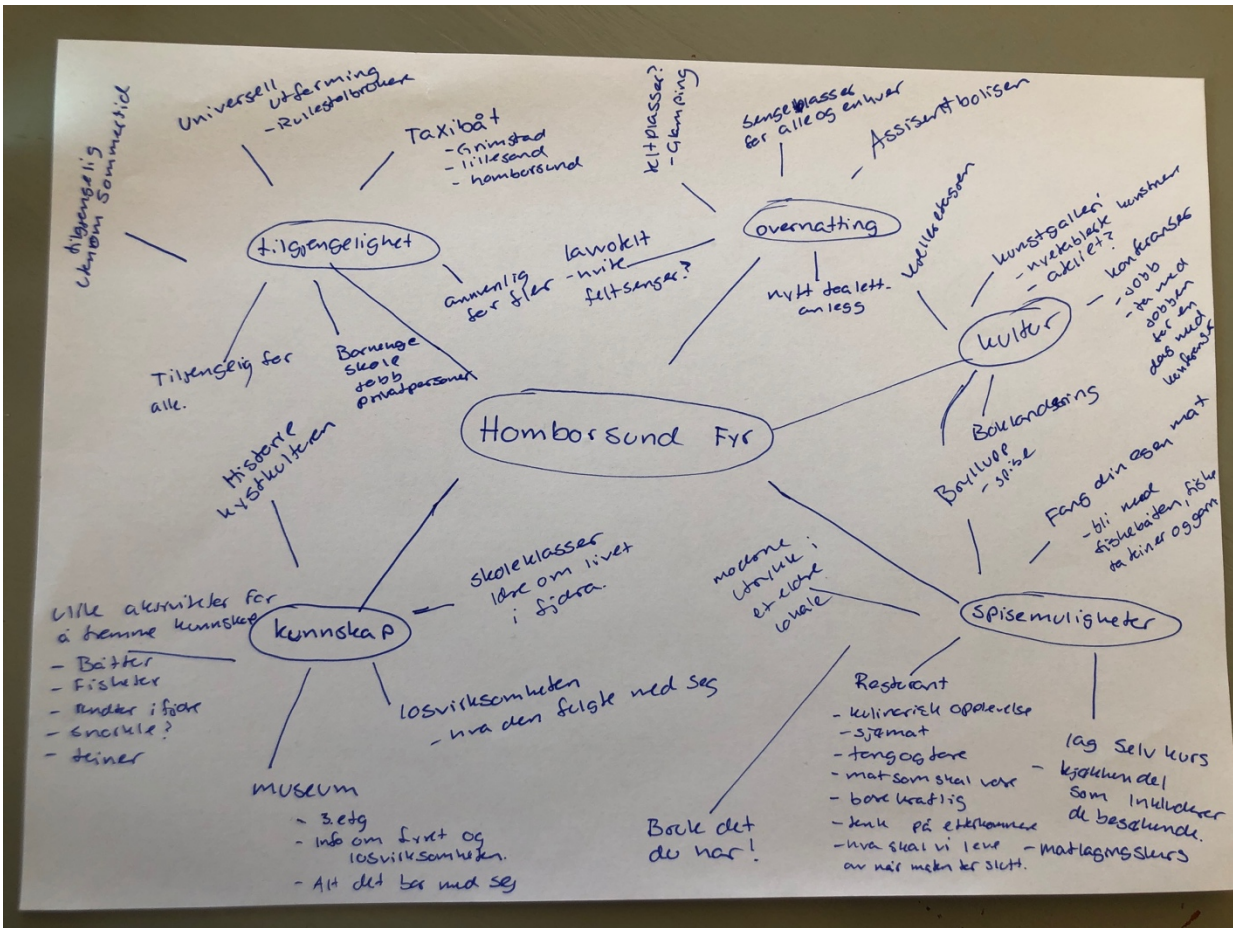
Men hva kunne gjort at du ville reist ut til Homborsund fyr?

- For det første måtte det blitt gjort til rette for kyss ut. Og båten. Minn den har jeg bare ute om sommeren. Hadde det vært mer spennende ting der hadde jeg nok besøkt oftere

Hvis det hadde blitt bygd ut, hva tenker du om dette?

- Det hadde vært veldig positivt, i den forstand at fyret hadde blitt mer tatt i bruk, både av lokale folk samtidig som jeg tror at flere turister ville ha besøkt plassen og byene rundt. Men om det er noe nytenkning er det viktig gå ivaretar det som er der fra før av og ikke ødelegger, for dette er jo litt av vår kulturarv. Den vil vi ikke miste heheh. Men samtidig hadde det vært jilt å oppleve alle de fire årstidene der ute. Og at det kanskje kunne være en plass hvor enn kunne roe ned eller stresse ned. Noe i den duren.

VEDLEGG 4: Tankekart

VEDLEGG 5: Hva om metoden

Kreativ prosess

Hva om metoden:

Her har jeg skrevet ned alle tanker rundt hva om- scenarioene mine. Dette vedlegget er ikke skrevet fra en objektivt og akademisk synsvinkel, men fra en subjektiv og mer muntlig fremtoning av det å skulle forme et prosjekt. Teksten er derfor ikke rettet, renskrevet eller grammatisk riktig, men egnet som en del av vedlegg og ikke tekst.

Hva om vi gjør det lettere å besøke fyret?

- Uten tilgjengelighet, blir det heller ingen besøkende. Dette er alfa omega for fyret og at besøkende først og fremst kan komme seg dit. Det å gjøre fyret mer anvendelig er det største tiltaket man kan ta for at problemstillingen kan bli besvart.

Hva om en gammel ferge blir satt i bruk?

- Altså, hva er ikke bedre å starte opplevelsen med en pangstart? En eldre gammel nyoppusset ferge, frakter dere pent og holdent ut til Homborsund fyr som man ser uti horisonten. Denne skal rommet nok folk og tåle vær og vind. Åpne joller for transport blir på stormdager ofte skumle å entre. Mindre joller kan brukes om mindre mengder folk skal besøke stedet, eller enkeltpersoner.

Hva om det bygges en gjestehavn for båtturister?

- Denne må være lite vindutsatt med egen molo. Her kan båtgjester fra fjern og nært komme for å besøke fyret i både fint og ufint vær. Dette vil være gunstig for båtturister om det blåser opp da de fleste søker ly i havnene.

Hva om det tilrettelegges for overnatting utenfor byggene?

- Ved å ekspandere overnattingsmuligheter i enten telt eller under åpen himmel vil flere få muligheten til å oppholde seg på stedet. Dette kan inkludere alt fra overnatting i telt, lavvoer eller hengekøyer som kan henges i begge nausta.

Hva om det lages en glassmonter mellom byggene?

- Med glassmonter kan besøkende være resistente mot vær og vind. Glasset vil fungere som en gjennomgang fra det ene bygget til det andre. Her kan stoler og sofaer plasseres for å maksimere effekten av glasset. Her ser man rett ut til det åpne hav og føler man er en del av naturen, selv når det stormer ute og man helst vil være inne. Her kan man se naturen i alle sine former og nyte det på nært hold inne i varmen. Denne løsningen er reversibel, som ikke vil ødelegge plassen om det en gang skulle bli stilt

tilbake til slik det var. I glassmonteren kan også langbord plasseres til større arrangementer. Slik som foredrag eller undervisning.

Hva om restauranten har et kjøkken med åpen løsning?

- Her er det tenkt at besøkende kan lære av matlagingen og inspirere seg selv og muligens være med å lage egen mat også. Kanskje også fange maten. Vi må tenke frem i tid og hva er ikke bedre enn å la mennesker lære om fremtidens mat og tilgang på denne. Hva slags mat kan vi forvente å få servert når mattilgangen en gang blir begrenset. Det handler om matvett, matsikring og kosthold, samt det å utnytte naturen og havet.

Og hva om hovedkjøkkenet blir plassert i kjelleren sammen med bakerovnen.

- I kjelleren finnes det en bakerovn, hva er ikke bedre enn å ha hovedkjøkkenet hvor bare ansatte har tilgang til der? Naborommet kan eventuelt brukes som oppvaskrom med ren og uren sone.

Hva om en gangsti fra kaien til fyret gjør det enklere for å komme seg frem i forhold til universel utforming?

- Ja, dette er jo en selvfølge! I og med at det ikke heller for mye fra kaien til fyret vil dette bli ypperlig for fremkommelighet og universell utforming. Denne gangstien blir hovedveien for alle besøkende. På denne måten vil dette bli godt universelt utformet da de med funksjonsnedsettelse ikke vil føle på at de er en ekstra byrde som må ha egen inngang, men stiller som alle andre på lik linje. Alt fra svaksynte, hørselnedsettelse, barnevogner, rullestolbrukere eller mennesker med generelle bevegelsesvansker.

Hva om det lages en urtehage?

- Noe av konseptet spiller på bærekraften i seg selv og hvordan man kan innhente mat på en bærekraftig måte. Det at maten er lokal og at man bruker det man har. Dette fører også med seg friske og ferske retter.

Hva om all mat som serveres blir lokal?

- Noen kilometer inn mot land, finner vi bønder og gartnerier som jobber privat og er selvstendig næringsdrivende. De lever for den lokale maten. Poteter fra Reddal eller grønnsaker fra Hesnes gartneri? Det er mye Sørlandet kan tilby som også resulterer i minimalt med frakt. Og her er vi allerede i gang med bærekraften i seg selv. Fersk egenfisket fisk kommer med fiskebåten. Og dette er noe gjestene kan bidra med og være med å fange. Blåskjell og tang finnes like utenfor døren og uendelig med sjømat som kan utforskes videre.

Hva om det åpnes opp i restaurantdelen for bedre plass?

- Så lenge det er reversibelt og ikke ødelegger fyrets opprinnelige utseende vil dette være fullt mulig. Det kan også være gunstig for å få plass til fler i restauranten også. Dette er ikke en typisk restaurant som skal ta inn så mange som mulig, men en restaurant hvor mennesker kan lære å kjenne mat og resurser og bidra til å fremme fremtidens matvaner.

Hva om et museum er i 3etg?

- For å fremme kystkulturen og losvirksomheten vil det i 3.etasje være et museum. Her kan det komme bilder og plakater fra den tøffe tiden, men også bilder av de fine øyeblikkene man hadde. Dette museet kan gå helt opp til fyrlykten. For å gjøre dette universelt, kan en videosnutt spille direkte av hvordan fyrtårnet ser ut, da det er vanskelig å komme seg opp. Det vil altså ikke være ny informasjon i de etasjene som er begrenset. Samtidig for de med nedsatt hørsel kan lyd og lydbånd være aktuelt her.

Hva om det er plass til konferansesal i kjelleren i fyrvokterboligen?

- I kjelleren kommer det inn fint lys fra havet og det gjenspeiler seg i de hvite overflatene. Se for deg å ha boklansering eller konferansedag med jobben. Målet er heller ikke her å dytte inn for mange mennesker på et sted, men å skape en inkludering for dem som er der. Skulle det likevel bli flere mennesker enn det som er tenkt, er det mange muligheter for å få inn alle.

Hva om vi lærer bort kunnskap om kystkulturen og viktigheten av renovering av byggene rundt?

- Dette gjenspeiler seg i museet. Kan man ved hjelp av kunnskap og nysgjerrighet bevare kystkulturen eller øke kunnskapen rundt den?

Hva om man åpner ut til fyrtårnet for å utnytte plassbehovet?

- For å få plass til WC og HCWC ol, kan det være avgjørende for å gi opplevelsen til besøkende så fin som mulig. Skulle man ikke åpnet fyrvokterboligen måtte besøkende gått ut fra restauranten, og opp en trapp som ikke ville vært gunstig for rullestolbrukere.

Hva om en heis kan installeres for universell utforming?

- I den delen hvor fyrtårnet åpnes mellom tårnet og huset, kan det installeres en heis for universell utforming. Dette vil bli lettere for både de funksjonsfriske også.

Hva om vi åpner for dykkerkurs?

- Hvor folk kan utforske havbunnen, fange litt lokale blåskjell eller krabber.

Hva om det bygges et eget nytt bygg til restauranten?

- Om enn skulle fått plass til over hundre mennesker ville nok et nytt bygg blitt gunstig. For eksempel et glassbygg ytterst i havet for å oppnå den ekte følelsen av å være i ett med naturen. Dette type bygg er både reversibelt og bærekraftig, hvor man kan gjenbruke materialer eller montere solcellepanel for å gi energi til de andre byggene.

Hva om vegger og tak er hvitt og møbler spiller på bærekraftig treverk og blåtoner?

- Dette minner mer om konseptet. Treverket er et sympatisk materiale som gir godt inneklima og bidrar til ro og velvære. Det hvite vil symbolisere bølgene som bruser på utsiden og et symbol for hvite sørlandshus og blåtonene fra fargen på makrellen og blåskjellene.

Hva om du kan leie båter?

- Besøkende kan ta en rotur med tre sjekta, trekke inn frisk sjøluft og kjenne på tilstedeværelsen.

Hva om du kan ta med jobben på en konferanse dag?

- Hva er ikke mer perfekt enn å ta med jobben ut for en annerledes jobbhverdag? Konferansesenteret på Homborsund fyr kan være en tilflukt for å roe ned, samtidig som man jobber.

Hva om barnehager og skoler kan lære av dette?

- Skoler og klasser kan komme til Homborsund fyr for å lære om livet i fjæra og hva den bringer med seg. Det er tross alt disse menneskene som skal bære samfunnet vårt når vi selv ikke klarer det mer. Det å lære den viktigheten rundt kystkultur, bærekraft og selvrealisering er sterke ord og alfa omega.

Hva om det lage sitteplasser til restauranten ute om sommeren?

- Om sommeren er det klart langt flere mennesker enn om vinteren. Og det er ikke det dette prosjektet går ut på at man skal prøve å få folk til å være her bare om sommeren. Man vil at folk skal tiltrekkes stedet selv om vinteren. Og da vil det bli en selvfølge at flere også vil komme innom om sommeren, dermed trengs det flere plasser. Sola må utnyttes. Og når sommer blir til høst, og folk blir til færre, kan det være fint å rolig trekke seg inn.

VEDLEGG 6: skisser

